

המדריך לתכנון וניהול השטחים הפתוחים למועצות האזוריות

אוריאל בן חיים, רותי נשיץ

מרכז המועצות האזוריות, לרמן תכנון עיר ואזור

ruti@lerman.co.il

בשנים האחרונות לצד הפיתוח הקהילתי והמוניציפאלי במרחב הכפרי, מתחזקת ההכרה של המועצות האזוריות כאחראיות על ניהול השטחים הפתוחים שהופקדו בידיהם ובכך גם ממשיכות את תפקידן ההיסטורי. המועצות האזוריות רואות את חובתן הלאומית לדאוג לשמירתם ולטיפוחם של השטחים הפתוחים לטובת הציבור בישראל בכללותו, והן מתחייבות בחזון "לפעול באחריות ובמקצועיות למציאת האיזון הנכון בין שימור המרחבים הירוקים לפיתוח ההתיישבות הכפרית של מדינת ישראל" (מתוך חזון השטחים הפתוחים של המועצות האזוריות).

המועצות האזוריות ברחבי הארץ, אשר בתחום שיפוטן נמצאים מרבית השטחים הפתוחים בישראל, עומדות בפני לחצי פיתוח ואימים שונים על השטחים הפתוחים, והאתגר המונח לפתרון הנו פיתוח מדיניות וכלים לניהול ושמירת השטח החקלאי והטבעי הפתוח, כעוגן לצמיחה והתחדשות של ההתיישבות במרחב הכפרי.

למועצות האזוריות תפקיד חשוב ומשמעותי בעיצוב דמות האזור ועיצוב דמות הארץ. הדבר נכון גם לגבי השטחים הפתוחים במרכז הארץ המשמשים לצרכי פנאי ונופש, וגם לגבי המרחבים הפתוחים המרוחקים ממרכזי האוכלוסייה, בהיותם מרחב תיירותי מובהק בעל איכות ייחודית המקנה להם נראות ואפקט תיירותי החורג מסדר הגודל שלהם.

על רקע זה, גובש המדריך לתכנון וניהול שטחים פתוחים למועצות האזוריות, ומטרתו המרכזית הינה יצירת "ארגז כלים" אופרטיביים לתכנון וניהול השטחים הפתוחים ברמה האזורית. המדריך גובש בהתאם לעקרונות הקיימות ואימוצו ע"י המועצות יחוללו תהליכים מתמשכים וארוכי טווח בשטחי המועצות שסייעו בשימור השטחים הפתוחים. המדריך מציע שימוש בכלים שונים עבור סוגים שונים של מועצות, קידום תהליכים אזוריים ושילוב כוחות בין בעלי העניין.

ייחודה של עבודה זו ביחס לעבודות אחרות רבות וטובות העוסקות בתכנון השטחים הפתוחים הינה היותה יוזמה המגיעה מהשטח (Grassroots) בהובלת מרכז המועצות האזוריות, המיועדת בראש ובראשונה למועצות עצמן ותושביהן וכן לכלל הציבור הרחב לו דרושים השטחים הפתוחים כמרכיב חיוני לרווחתם.

במרכז ההרצאה יוצג תהליך פיתוח וגיבוש המתודולוגיה לאפיון המועצות ובחירת הכלים לתכנון וניהול השטחים הפתוחים. כמו כן, יוצגו מטרות המדריך, הכלים הנבחרים במדריך, המדריכים הייעודיים והנספחים הנוספים – תוך מתן דגש להיבטים האקולוגיים לרבות: תפישות, תהליכים, כלים ליישום במועצות ומדריכים ייעודיים וכן שתופי פעולה עם גופים וגורמי סביבה ואקולוגיה. הצגת המדריך תלווה בדוגמא של תכנית אב לשטחים פתוחים במועצה אזורית לב השרון כמקרה בוחן ליישום הכלים במדריך לתכנון וניהול שטחים פתוחים במועצות האזוריות, תוך הצפת היבטים ואתגרים שונים.

מידע נוסף לגבי המדריך לתכנון וניהול שטחים פתוחים ניתן למצוא באתר לניהול שטחים פתוחים של מרכז המועצות האזוריות, - בקישור הבא: <http://moazot-green.com>